

ابعاد شخصیت و تفکرات غیر منطقی زنان در حال طلاق

فاطمه نوروزی*، محسن لطف‌اللهی

کارشناسی ارشد راهنمایی و مشاوره f_norouzi1981@yahoo.com

چکیده

هدف از پژوهش حاضر مقایسه ابعاد شخصیت و تفکرات غیر منطقی در زنان در حال طلاق و زنان عادی شهر بیجار بوده است، نمونه مورد بررسی ۶۰ نفر از افراد ساکن شهر بیجار بوده که به صورت در دسترس انتخاب شدند و با استفاده از پرسشنامه شخصیتی میلیون ۳ (MCMI-III) و پرسشنامه طرز تفکر جونز مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاکی از این بود که بین افراد در حال طلاق و زنان عادی از نظر ابعاد شخصیتی تفاوت وجود دارد و افراد در حال طلاق نسبت به افراد عادی در ابعاد شخصیت وسواسی و افسردگی میانگین بالاتری داشته‌اند و در ابعاد دیگری چون دوری‌گزینی، وابسته بودن و منفی‌گرایی تفاوتی میان دو گروه وجود نداشته است. همچنین زنان در حال طلاق نسبت به زنان عادی در تفکرات غیر منطقی میانگین بالاتری در میزان نگرانی زیاد توأم با اضطراب نشان داده‌اند.

کلید واژه‌ها: ویژگی‌های شخصیتی؛ تفکرات غیر منطقی؛ زنان، طلاق

مقدمه

طلاق مهمترین عامل از هم‌گسیختگی ساختار بنیادی‌ترین بخش جامعه یعنی خانواده است. طلاق قراردادی است که به زن و مرد امکان می‌دهد در شرایطی پیوند زناشویی خود را گسیخته و از یکدیگر جدا شوند. تحقیق حاضر با توجه به روند رو به افزایش طلاق در دهه‌های اخیر در جهان (یانگ و لانگ، ۱۹۹۸) صورت گرفت. طبق آمار رسمی در ایران نیز از هر هزار مورد ازدواج، حدود دویست مورد به طلاق منجر می‌شود (بهراری و میروسی، ۱۳۷۷). طلاق فرایندی است که با تجربه بحران عاطفی هر دو زوج شروع می‌شود و با تلاش برای حل تعارض از طریق ورود به موقعیت جدید با نقش‌ها و سبک زندگی جدید خاتمه می‌یابد (گاتمن، ۱۹۹۳).

میزان بالای طلاق در جوامع تایید‌کننده این حقیقت است که بسیاری از زوجین تمایلی نسبت به ماندن در ازدواج‌های ناکام ندارند. تحقیقات در ایالات متحده آمریکا نشان می‌دهد که ۶۰ درصد از زوجین در اولین سال ازدواج، سرخوردگی را تجربه می‌نمایند (کایزر، ۱۹۹۳) و بیش از ۶۰ درصد از اولین ازدواج‌ها در ایالات متحده آمریکا به طلاق ختم می‌شود (چرلین، ۱۹۹۲).

زنان از جمله افراد جامعه هستند که توجه به سلامت روانی آنها بسیار اهمیت دارد. داشتن روحیه امید، سرزندگی و شادابی می‌تواند تاثیر بسزایی در نحوه کارکرد و فعالیت آنها داشته و به نوبه‌ی خود موجبات شادی نسل بعد را فراهم کند. زنان مطلقه علاوه بر به دوش کشیدن بار مسئولیت مردان و تامین هزینه‌های زندگی باید نگاه تلخ جامعه به خود را متحمل شوند که اغلب به دنبال آن دچار سرخوردگی، یاس و ناامیدی می‌گردند (عبادی، سودانی، فقیهی و حسین پور، ۱۳۸۹). واقعه‌ی طلاق یک پدیده‌ی استرس‌زاست و آسیب‌پذیری افراد به خصوص زنان را در مقابل بیماری‌های جسمی و روانی دوچندان خواهد کرد (گاهلر، ۲۰۰۶). پیامدهای منفی طلاق شامل نقص سیستم ایمنی، اختلالات خلقی، اختلالات اضطرابی، سوء مصرف مواد، خودکشی، تغییر در سبک زندگی و تصور از خود، کاهش عملکرد حرفه‌ای، تغییر در روابط اجتماعی و کاهش حمایت اجتماعی می‌باشد (گارنر، ۲۰۰۸؛ به نقل از حمید، ۱۳۹۰).

روش

شرکت‌کنندگان و طرح پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شامل زنان متأهل مراجعه‌کننده به دادگاه برای طلاق (در حال طلاق) و زنان عادی می‌باشد. نمونه‌های این پژوهش شامل ۳۰ نفر زن در حال طلاق و ۳۰ نفر زن عادی می‌باشد. در این پژوهش از نمونه‌گیری به صورت در دسترس استفاده شده است. طرح پژوهش حاضر از نوع پس‌رویدادی است.

ابزار

ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه اختلالات شخصیت میلون و پرسشنامه تفکر غیر منطقی جونز می‌باشد. در این پژوهش از میان اختلالات شخصیتی اختلالات دوری‌گزین، افسرده، وابسته، وسواسی و منفی‌گرا مورد بررسی قرار گرفته‌اند. اعتبار آزمون: در ایران چندین مطالعه در مورد ام.سی.ام.آی انجام شده است. اولین مطالعه توسط خواجه‌موگهی (۱۳۷۲) صورت گرفته است که در مطالعه وی ضریب پایایی مقیاس‌های میلون ۲ به روش بازآزمایی با فاصله هفت تا ۱۰ روز از دامنه ۰/۷۸ (نمایشی) تا ۰/۸۷ (اختلال هذیانی) به دست آمده است. در این مطالعه میانگین همسانی درونی به روش KR-20 در تمام مقیاس‌ها با دامنه‌ای از ۰/۶۹ (اختلال هذیانی) تا ۰/۹۲ (مرزی) با متوسط ۰/۸۴ به دست آمده است. روایی آزمون: در مطالعه شریفی (۱۳۸۱) روایی تشخیصی تمام مقیاس‌های میلون ۳ بسیار خوب برآورد شده است. به منظور محاسبه روایی تشخیصی هر یک از مقیاس‌ها از طریق مقایسه گروه‌های تشخیصی بر اساس DSM و نمرات به دست آمده در آزمون میلون ۳ محاسبه گردید. به این منظور خصیصه‌های عامل، نرخ پایه شیوع، حساسیت، ویژگی، توان پیش‌بینی مثبت، توان پیش‌بینی منفی و توان تشخیصی کل به تفکیک بر اساس دسته‌بندی‌های تشخیصی نرخ پایه ۷۴ نرخ پایه ۸۵ محاسبه گردید.

پرسشنامه طرز تفکر غیر منطقی جونز (IBT): جونز و همکاران در سال ۱۹۶۸ اولین فرم آزمون باورهای غیرمنطقی خود را به صورت مقدماتی به کار بردند. در این پژوهش از میان باورها، نگرانی زیاد توأم با اضطراب، اجتناب از مشکل (فرار از مشکل)، وابستگی و کمال‌گرایی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. اعتبار آزمون: اعتبار این آزمون در ایران در سال ۱۳۷۵ توسط تقی‌پور به دست آمد که نتیجه آن از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۱ است. روایی آزمون: برنارد (۱۹۸۹) اظهار داشت که این آزمون از روایی بسیار خوبی برخوردار است. اسمیت و زوراسکی (۱۹۸۴) در تحقیقات خود رابطه آزمون باورهای غیرمنطقی و آزمون باورهای منطقی را یک‌بار ۰/۶۶٪ و یکبار ۰/۷۱٪ بدست آوردند.

شیوه اجرا

در پژوهش حاضر جهت گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ها به شیوه در دسترس در اختیار ۳۰ نفر از زنان مراجعه‌کننده به دادگاه (در حال طلاق) و ۳۰ نفر دیگر از زنان عادی که تا حد امکان با گروه در حال طلاق هم‌تاسازی شده‌اند، قرار داده شد و تکمیل گردید. پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت.

نتایج

جدول ۱. مقایسه میانگین نمرات زیرمقیاس پرسشنامه اختلالات شخصیت در دو گروه زنان عادی و در حال طلاق

P	T	گروه				زیرمقیاس
		زنان در حال طلاق		زنان عادی		
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۰.۳۰۴	۱.۰۳۸	۲۱.۴۹	۴۹.۳۶	۱۳.۰۶	۴۴.۶	دوری‌گزین
*۰.۰۴۶	۲.۰۴۲	۲۱.۷۴	۶۳.۴۶	۲۲.۴۹	۵۱.۸	افسرده
۰.۳۳۱	۰.۸۱۴	۲۰.۶	۵۶.۲	۲۱.۷۷	۵۰.۸۳	وابسته
۰.۰۰۱**	۳.۴۷	۲۲.۲	۶۱.۱۶	۲۱.۰۲	۴۱.۷۶	وسواسی
۰.۳۳	۰.۹۸	۱۹.۳۶	۶۰.۸۸	۲۲.۹	۵۵.۵	منفی‌گرا

*معناداری در سطح ۰.۰۵***معناداری در سطح ۰.۰۱

چنانچه در جدول ۱ مشاهده می‌شود در دو زیرمقیاس مربوط به اختلال شخصیت افسرده و اختلال شخصیت‌وسواسی در زنان در حال طلاق از زنان عادی بالاتر است. به گونه‌ای که میانگین نمره اختلال شخصیت افسرده در زنان در حال طلاق و زنان عادی در سطح ۰/۰۵ $P \leq$ تفاوت معناداری را نشان می‌دهد. همچنین میانگین نمره اختلال شخصیت وسواسی در زنان در حال طلاق و زنان عادی در سطح ۰/۰۱ $P \leq$ معنادار است. اما در زیرمقیاس‌های اختلال شخصیت دوری‌گزین، وابسته و منفی‌گرا تفاوت معناداری در هیچ سطحی را نشان نمی‌دهد.

جدول ۲. مقایسه میانگین نمرات زیرمقیاس پرسشنامه تفکر غیر منطقی در دو گروه زنان عادی و در حال طلاق

P	T	گروه				زیرمقیاس
		زنان در حال طلاق		زنان عادی		
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
**۰.۰۰۰۱	۶.۶۷	۱.۹۹	۵.۳	۱.۵۱	۲.۲۶	نگرانی زیاد توأم با اضطراب
۰.۶۶۳	۰.۴۲۸	۱.۵۴	۴.۷۸	۱.۶۹	۴.۶	اجتناب از مشکل
۰.۲۹۸	۱.۰۴۹	۱.۲۶	۵.۱۵	۱.۶۵	۴.۷۵	وابستگی
۰.۲۷۲	۱.۱۹	۱.۱۶	۴.۹	۱.۴۹	۴.۵	کمال‌گرایی

*معناداری در سطح ۰.۰۵***معناداری در سطح ۰.۰۱

چنانچه در جدول ۲ مشاهده می‌شود تنها در یک‌سوم مقیاس مربوط به تفکر غیر منطقی مربوط به "نگرانی زیاد توام با اضطراب" در زنان در حال طلاق از زنان عادی بالاتر است. به گونه‌ای که میانگین نمره نگرانی زیاد توام با اضطراب در زنان در حال طلاق و زنان عادی در سطح $P \leq 0.01$ معنادار است. اما در سایر زیر مقیاس‌های تفکر غیرمنطقی "اجتناب از مشکل"، "وابستگی" و "کمال‌گرایی" تفاوت معناداری در هیچ سطحی را نشان نمی‌دهد.

بحث

هدف از پژوهش حاضر مقایسه ابعاد شخصیت و تفکرات غیر منطقی در زنان در حال طلاق و زنان عادی شهر بیجار بوده است. نتایج پژوهش حاکی از این است که بین افراد در حال طلاق و زنان عادی از نظر ابعاد شخصیتی تفاوت وجود دارد و افراد در حال طلاق نسبت به افراد عادی در ابعاد شخصیت و سواسی و افسردگی میانگین بالاتری دارا می‌باشند. همچنین زنان در حال طلاق نسبت به زنان عادی در تفکرات غیر منطقی میانگین بالایی در میزان نگرانی زیاد توام با اضطراب نشان داده‌اند. پژوهش حاضر با یافته‌های قره‌داغی (۱۳۸۹)، سلیمی (۱۳۸۴)، سیاوشی (۱۳۸۴)، بخشایش (۱۳۹۰) همخوانی دارد. از جمله محدودیت‌های پژوهش این بود که کل نمونه پژوهش را زنان تشکیل می‌دهند و در تعمیم نتایج به کل جامعه باید جنسیت را لحاظ کرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده حجم نمونه بالاتری مورد بررسی قرار گیرد تا میزان قابلیت تعمیم آن به کل جامعه افزایش یابد. نظر به این که پژوهش در شهر بیجار صورت گرفته و با توجه به اینکه مسائل فرهنگی در زندگی زناشویی و چگونگی باورهای افراد تاثیر دارد پیشنهاد می‌شود این پژوهش در شهرها، قومیت‌ها و فرهنگ‌های دیگر هم تکرار شود.

منابع

- بهراری، فرشاد؛ میروسی، لیلی (۱۳۷۷). گونه‌شناسی طلاق و سیر آن. *مجله پیام مشاور، ۴*، ۴۳-۵۱.
- حمید، نجمه؛ بشلیده، کیومرث؛ عیدی بایگی، مجید؛ دهقانی زاده، زهرا (۱۳۹۰). بررسی اثربخشی روان‌درمانی شناختی رفتاری مذهب محور بر افسردگی زنان مطلقه. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۱(۱)*، ۵۵-۵۷.
- عبادی، ندا؛ سودانی، منصور؛ فقیهی، علینقی؛ حسین‌پور، محمد (۱۳۸۹). بررسی اثربخشی آموزش مثبت‌نگری با تاکید بر آیات قرآنی بر افزایش امید به زندگی زنان مطلقه شهر اهواز. *یافته‌های نو در روان‌شناسی، ۷۱-۸۴*.

- Cherlin, A. J. (1992). *Marriage, divorce, remarriage*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gahller, M. (2006). To divorce is to die a bit a longitudinal study of marital disrupt and psychological distress among Swedish women and men. *The Family Journal Counseling and Therapy for Couples and Families, 14(4)*, 372-82.
- Guttman, J. M. (1993). *Divorce in psychosocial Perspective. Theory and Research*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Publishers.
- Kayser, K. (1993). *When love dies: The process of marital disaffection*. New York: The Guilford Press.
- Young, J. & Long, L. (1998). *Counseling and Therapy for Couples*. New York: The Guilford Press.